Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
EVGENI TANCHEV
esitatud 13. septembril 2018 [1]

Liidetud kohtuasjad C-262/17, C-263/17 ja C-273/17

Solvay Chimica Italia SpA
Solvay Specialty Polymers Italy SpA
Solvay Chimica Bussi SpA
Fenice – Qualità per l'ambiente SpA
Ferrari F.lli Lunelli SpA
Erg Power Srl
Erg Power Generation SpA
Eni SpA
Enipower SpA (C-262/17)
Whirlpool Europe Srl
Fenice – Qualità Per L'ambiente SpA
FCA Italy SpA
FCA Group Purchasing Srl
FCA Melfi SpA
Barilla G. e R. Fratelli SpA
Versalis SpA (C-263/17)
Sol Gas Primari Srl (C-273/17)
versus
Autorità per l'energia elettrica, il gas e il sistema idrico
Menetlusse astujad:
Terna SpA,
Nuova Solmine SpA,
American Husky III,
Inovyn Produzione Italia SpA,
Sasol,
Radici Chimica SpA,
La Vecchia Soc. cons. a r.l.,
Santa Margherita e Kettmeir e Cantine Torresella SpA,
Zignago Vetro SpA,
Chemisol Italia Srl,
Vinavil SpA,
Italgen SpA,
Arkema Srl,
Yara Italia SpA,
Ineos Manufacturing Italia SpA,
ENEL Distribuzione SpA,
CSEA – Cassa per i servizi energetici e ambientali,
Ministero dello Sviluppo Economico,
Terna SpA,
CSEA – Cassa per i servizi energetici e ambientali,

1 Algkeel: inglise.

Ministero dello Sviluppo Economico,
ENEL Distribuzione SpA,
Terna SpA,
Ministero dello Sviluppo Economico

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia (Lombardia maakonna halduskohus, Itaalia))

Elektrienergia siseturg – Direktiiv 2009/72/EÜ – Suletud jaotusvõrgud – Mõiste „jaotusvõrk“ – Liikmesriikide volitus vabastada suletud jaotusvõrkude ettevõtjad teatavatest nõuetest – Kolmandate isikute juurdepääs võrgule – Võrgujärjekorra tasud

1. Käesolevas asjas palutakse Euroopa Kohtul tõlgendada mõistet „[elektrienergia] suletud jaotusvõrgud“ direktiivi 2009/72/EÜ[2] artikli 28 tähenduses. See mõiste kehtestati ELi teiseses õiguses pärast Euroopa Kohtu otsust citiworks.[3]

2. Kohtuasjas citiworks küsiti Euroopa Kohtult, kas kohustus, mis pandi liikmesriikidele direktiivi 2003/54/EÜ[4] artikli 20 lõikega 1, mis nüüd paikneb direktiivi 2009/72 artikli 32 lõikes 1 ning mille kohaselt nad peavad tagama avatud juurdepääsu põhi- ja jaotusvõrkudele,[5] on kohaldatav võrgule, mis tarnib elektrienergiat *ainult* selle käitajale, Leipzig/Halle lennujaama haldusühingule ning selles lennujaamas tegutsevale 93 ettevõtjale. Euroopa Kohus leidis esiteks, et sellist võrku tuleb pidada jaotusvõrguks, kuna direktiivis 2003/54 ei olnud kehtestatud tingimusi võrgu suuruse ega elektrienergia tarbimismahu suhtes. Teiseks leidis Euroopa Kohus, et direktiivi 2003/54 artikli 20 lõige 1 oli kõnealuse võrgu suhtes kohaldatav, kuna kolmandatele isikutele avatud juurdepääs on oluline meede, mida liikmesriigid on kohustatud rakendama selleks, et luua elektrienergia siseturg, ning et kõnealuse võrgu suhtes ei kohaldunud ükski erand, mis oli direktiivis 2003/54 edastus- ja jaotusvõrkudele vaba juurdepääsu põhimõtte osas ette nähtud.[6]

3. Pärast Euroopa Kohtu otsust citiworks suurenes mure selle pärast, et direktiivi 2003/54 nõuded on liiga ranged selliste jaotusvõrkude ettevõtjate jaoks, nagu olid arutuse all nimetatud kohtuasjas.[7]

4. Sellest tulenevalt kehtestati direktiiviga 2009/72 mõiste „suletud jaotusvõrgud“, mille ettevõtjatel on õigus vabastustele teatatavatest selles direktiivis ette nähtud kohustustest. Direktiivi 2009/72 artikli 28 kohaselt on suletud jaotusvõrk võrk, mis esiteks jaotab elektrit geograafiliselt piiratud tootmiskoha, ärirajatise või ühisteenuste koha piires ning teiseks teenindab kasutajaid, kelle tegevus või tootmisprotsess on ühendatud või jagab elektrit peamiselt võrgu omanikule või haldurile või nendega seotud ettevõtjatele. Sama sätte kohaselt võivad liikmesriigid vabastada sellised võrgud esiteks artikli 25 lõikes 5 sätestatud kohustusest soetada oma võrgus energiakadude ja reservvõimsuse katmiseks kasutatav energia läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise korra alusel ning teiseks artikli 32 lõikes 1 sätestatud kohustusest tagada, et tariifid või nende arvutamise aluseks olev metoodika kiidetakse enne nende jõustumist heaks pädeva riikliku reguleeriva asutuse poolt.[8]

2 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiv, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ (ELT 2009, L 211, lk 55).

3 22. mai 2008. aasta kohtuotsus citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298.

4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2003. aasta direktiiv, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 96/92/EÜ (EÜT 2003, L 176, lk 37; ELT eriväljaanne 12/02, lk 211).

5 Täpsustan, et „edastamine“ on „elektrienergia transport vastastikku seotud ülikõrgepinge- ja kõrgepingevõrkudes“ ja „jaotamine“ on „elektrienergia transport kõrgepinge-, keskpinge- ja madalpinge jaotusvõrkudes“ (vt direktiivi 2009/72 artikli 2 lõiked 3 ja 5).

6 22. mai 2008. aasta kohtuotsus citiworks, C-439/06, EU:C:2008:298, punktid 44, 49, 55 ja 64.

7 Komisjoni 22. jaanuari 2010. aasta tõlgendav märkus jaeturgude kohta seoses direktiiviga 2009/72 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiiviga 2009/73/EÜ, mis käsitleb maagaasi siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/55/EÜ (ELT 2009, L 211, lk 94) (edaspidi „komisjoni tõlgendav märkus jaeturgude kohta“), punkt 5.1. See märkus on saadaval komisjoni energeetika peadirektoraadi veebilehel aadressil: https://ec.europa.eu/energy/en/home.

8 Samasugune säte lisati direktiivi 2009/73. Vt direktiivi 2009/73 artikkel 28.

5. Käesolevas asjas palub Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia (Lombardia maakonna halduskohus, Itaalia) Euroopa Kohtul esimest korda tõlgendada direktiivi 2009/72 artiklit 28. Euroopa Kohtul palutakse täpsustada selle sätte kohaldamisala. Samuti küsitakse, kas suletud jaotusvõrkude ettevõtjad peavad võimaldama avatud juurdepääsu kolmandatele isikutele ning kas nad võidakse vabastada muudest kohustustest peale nende, millele viidatakse direktiivi 2009/72 artiklis 28. Ning viimasena küsitakse, kas suletud jaotusvõrkude kasutajate suhtes võib kohaldada eeskirju, mis kehtivad avaliku võrgu kasutajate suhtes seoses võrgujärjekorra tasudega.[9]

I. Õiguslik kontekst

A. ELi õigus

6. Direktiivi 2009/72 artiklis 28 „Suletud jaotusvõrgud“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid võivad sätestada, et riiklikud reguleerivad asutused või teised pädevad asutused liigitavad võrgu, mis jaotab elektrit geograafiliselt piiratud tootmiskoha, ärirajatise või ühisteenuste koha piires ega varusta kodutarbijaid, piiramata lõike 4 kohaldamist, suletud jaotusvõrguks, kui:

a) tehnilistel või ohutusega seotud põhjustel on selle võrgu kasutajate tegevus või tootmisprotsess ühendatud või

b) kõnealune võrk jagab elektrit peamiselt võrgu omanikule või haldurile või nendega seotud ettevõtjatele.

2. Liikmesriigid võivad sätestada, et riiklikud reguleerivad asutused vabastavad suletud jaotusvõrgu ettevõtja:

a) artikli 25 lõikes 5 sätestatud kohustusest soetada oma võrgus energiakadude ja reservvõimsuse katmiseks kasutatav energia läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise korra alusel;

b) artikli 32 lõikes 1 sätestatud kohustusest tagada, et tariifid või nende arvutamise aluseks olev metoodika kiidetakse enne nende jõustumist heaks vastavalt artiklile 37.

3. Lõike 2 alusel vabastuse andmise korral vaadatakse kohaldatavad tariifid või nende arvutamise aluseks olev metoodika läbi ja kiidetakse artikli 37 kohaselt heaks suletud jaotusvõrgu kasutaja taotluse alusel.

4. Kui võrku kasutavad aeg-ajalt vähesed kodumajapidamised, kes on jaotusvõrgu omanikuga töösuhtes või sarnases suhtes ning kes asuvad suletud jaotusvõrgu teeninduspiirkonnas, ei välista see lõike 2 alusel vabastuse andmist.“

7. Direktiivi 2009/72 artiklis 32 „Kolmandate isikute juurdepääs“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid tagavad, et rakendatakse kolmandate isikute põhi- ja jaotusvõrkudele juurdepääsu süsteemi, mis põhineb avaldatud, kõikide vabatarbijate suhtes kohaldatavatel tariifidel ning mida kohaldatakse objektiivselt ja võrgukasutajate vahel vahet tegemata. Liikmesriigid tagavad, et nimetatud tariifid või nende arvutamise aluseks olev metoodika kiidetakse enne nende jõustumist heaks vastavalt artiklile 37 ning et need tariifid ja see metoodika (kui heaks kiidetakse üksnes metoodika) avaldatakse enne nende jõustumist.

9 Vt käesoleva ettepaneku punkt 35.

2. Põhi- või jaotusvõrguettevõtja võib keelduda juurdepääsu võimaldamast, kui tal puudub vajalik võimsus. Keeldumist tuleb nõuetekohaselt põhjendada, pidades eelkõige silmas artiklit 3 ja võttes aluseks objektiivsed, tehniliselt ja majanduslikult põhjendatud kriteeriumid. […]“.

8. Direktiivi 2009/72 artiklis 37 „Reguleeriva asutuse kohustused ja volitused“ on sätestatud:

„[…]

6. Reguleerivad asutused vastutavad tingimuste või vähemalt nende arvestamise või kehtestamise aluseks oleva metoodika määramise või heakskiitmise eest piisavalt vara enne tingimuste jõustumist järgmistel juhtudel:

a) riiklike võrkudega ühendamine ja neile juurdepääs, sealhulgas edastus- ja jaotustariifid või nende arvestamise metoodika, need tariifid või metoodikad peavad võimaldama teha võrkudesse vajalikke investeeringuid viisil, mis võimaldab tagada võrkude elujõulisuse;

b) tasakaalustusteenuste osutamine, mida osutatakse võimalikult ökonoomselt ja mis pakuvad võrgukasutajatele sobivaid stiimuleid nende elektrienergia sisse- ja väljavoolu tasakaalustamiseks, tasakaalustusteenuseid pakutakse õiglaselt ja mittediskrimineerivalt ning objektiivsete kriteeriumide alusel, ja

c) juurdepääs piiriülesele infrastruktuurile, sealhulgas võimsuse eraldamise ja ülekoormuse juhtimise menetlused.

7. Lõikes 6 osutatud metoodika või tingimused avaldatakse.

8. Tariife või metoodikat ja tasakaalustusteenuseid kehtestades või heaks kiites tagavad reguleerivad asutused, et põhivõrguettevõtjaid ja jaotusvõrguettevõtjaid stimuleeritakse nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis asjakohaselt, et tõhustada jõudlust, soodustada turgude integreerimist ja varustuskindlust ning toetada seonduvaid teadusuuringuid.

[…]“.

B. Itaalia õigus

1. Seadus nr 99/2009

9. Seaduse 99/2009[10] artikli 30 lõikes 27 on sätestatud:

„Et tagada eravõrkude, sh võimaliku omatootmisega eravõrkude kaudu […] riikliku elektrisüsteemiga ühendatud lõpptarbijate elektriteenuse kvaliteet ja seda parandada, määrab majandusarengu ministeerium 120 päeva jooksul alates käesoleva seaduse jõustumisest kindlaks uued kriteeriumid võrguettevõtja, kontsessiooni alusel tegutseva jaotusvõrguettevõtja, eravõrkude omaniku ja selliste võrkudega ühendatud lõpptarbija omavaheliste suhete kindlaksmääramiseks. Elektrienergia- ja gaasiamet (Autorità per l’energia elettrica e il gas) on kohustatud neid kriteeriume kasutama, et ühitada ja kaitsta omandatud õigusi, sh lähtudes vajadusest olemasolevaid ressursse mõistlikult kasutada.“

10 23. juuli 2009. aasta seadus nr 99 („Sätted ettevõtjate arendamise ja rahvusvahelistumise kohta, sealhulgas energeetika valdkonnas“) (Legge 23 luglio 2009, n. 99 („Disposizioni per lo sviluppo e l’internazionalizzazione delle imprese, nonché in materia di energia“)) (edaspidi „seadus nr 99/2009“).

10. Seaduse nr 99/2009 artiklis 33 on sätestatud teatud tüüpi eravõrkude, nimelt „kasutajate sisevõrkude“ määratlus ja regulatsioon. Seaduse nr 99/2009 artikli 33 lõikes 1 on sätestatud:

„[…] kasutajate sisevõrguna määratletakse elektrivõrk, mille ülesehitus vastab kõigile järgmistele tingimustele:

a) see on võrk, mis on käesoleva seaduse jõustumise ajaks juba olemas, või võrk, mille rajamise tööd on selleks kuupäevaks alanud või mille rajamiseks on saadud kõik kehtivates õigusnormides ette nähtud load;

b) see ühendab tööstuslikke tarbimisüksusi või ühendab tööstuslikke tarbimisüksusi ja elektrienergia tootmisüksusi, mis on tööstusliku tootmisprotsessi jaoks funktsionaalselt hädavajalikud, tingimusel et need asuvad alal, mis jääb kuni kolme kõrvuti asetseva omavalitsusüksuse territooriumile, või ainsa erandjuhuna siis, kui tootmisüksused toodavad energiat taastuvatest energiaallikatest, ka kuni kolme kõrvuti asetseva provintsi territooriumil;

c) see on võrk, millel ei ole kolmandate isikute ühendamise kohustust, ilma et see piiraks ühegi võrku kuuluva isiku õigust liituda alternatiivse võimalusena võrguga, millel on kolmandate isikute ühendamise kohustus;

d) see on ühe või mitme liitumispunkti kaudu ühendatud võrguga, millel on kolmandate isikute ühendamise kohustus ja mille nimipinge on vähemalt 120 kV;

e) võrgu eest vastutav isik tegutseb selle võrgu ainukäitajana. See isik ei pruugi olla üks tarbimis- või tootmisüksuste omanikke, kuid ta ei või olla elektrienergia ülekande- ja süsteemiteenuste või jaotamise kontsessionäär.“

2. Ministri 10. detsembri 2010. aasta dekreet

11. Seaduse nr 99/2009 artikli 30 lõige 27 rakendati ministri 10. detsembri 2010. aasta dekreediga.[11]

12. Ministri 10. detsembri 2010. aasta dekreedis nähti muu hulgas ette järgmised kohustused: 1) eravõrguettevõtjate kohustus anda nende võrkudega ühendatud lõpptarbijatele võimalus taotleda ja saada füüsiline või virtuaalne ühendus avaliku võrguga, ja 2) eravõrguettevõtjate kohustus võimaldada avalike võrkude käitajatel eravõrke kasutada, et tagada lõpptarbijatele õigus saada ühendus avaliku võrguga.

13. Eelotsusetaotluse kohaselt ei ole Itaalia õiguses seaduse nr 99/2009 artikli 30 lõikes 27 nimetatud võrke määratletud.[12] Seega kujutavad need võrgud endast jääkkategooriat, mis ei ole kasutajate sisevõrgud ega lihtsad tootmis- ja tarbimissüsteemid.[13] Nende kohta kasutatakse nimetust „muud suletud võrgud“.

11 Ministri 10. detsembri 2010. aasta dekreet, millega rakendatakse 23. juuli 2009. aasta seaduse nr 99 artikli 30 lõige 27 elektrivõrguettevõtjate, kontsessiooni alusel tegutsevate jaotusettevõtjate, eravõrkude omanike ja nende võrkudega ühendatud lõpptarbijate vaheliste suhete valdkonnas (Decreto ministeriale 10 dicembre 2010 – Attuazione dell'articolo 30, comma 27, della legge 23 luglio 2009, n. 99, in materia di rapporti intercorrenti fra i gestori delle reti elettriche, le società di distribuzione in concessione, i proprietari di reti private ed i clienti finali collegati a tali reti) (edaspidi „ministri 10. detsembri 2010. aasta dekreet“).

12 Ehkki seaduse nr 99/2009 artikli 30 lõige 27 volitab majandusarengu ministrit kehtestama kriteeriumid nende võrkude määratlemiseks.

13 Vt käesoleva ettepaneku punkt 18.

3. Seadusandlik dekreet nr 93/2011

14. Seadusandliku dekreedi nr 93/2011 [14] artikli 38 lõikes 5 on sätestatud:

„Ilma et see piiraks seadusandliku dekreedi nr 115/2008 artikli 2 lõike 1 punkti t tähenduses tõhusaid tarbimissüsteeme reguleerivate sätete kohaldamist, loetakse kasutajate sisevõrgud seaduse nr 99/2009 artikli 33 tähenduses ja muud suletud võrgud seaduse nr 99/2009 artikli 30 lõike 27 tähenduses suletud jaotusvõrkude hulka […]“.

15. Eelotsusetaotluse kohaselt viitab seadusandliku dekreedi nr 93/2011 artikli 38 lõikes 5 kasutatud mõiste „suletud jaotusvõrgud“ direktiivi 2009/72 artiklile 28.

16. Itaalia õiguses peetakse ainult kasutajate sisevõrke [15] ja muid suletud võrke [16] suletud jaotusvõrkudeks.

17. Eelotsusetaotluse kohaselt ei peeta seadusandliku dekreedi nr 115/2008 [17] artikli 2 lõike 1 punktis t nimetatud süsteeme („tõhusad tarbimissüsteemid“) ning sama seadusandliku dekreedi artikli 10 lõike 2 punktis b nimetatud süsteeme („tõhusate tarbimissüsteemidega võrdsustatud olemasolevad süsteemid“) suletud jaotusvõrkudeks.

18. Tõhus tarbimissüsteem on põhikohtuasjas asjakohasel ajal kehtinud seadusandliku dekreedi nr 115/2008 artikli 2 lõike 1 punkti t kohaselt „süsteem, mis ühendab vahetult eraühenduse kaudu, mille suhtes ei kehti kohustus võimaldada juurdepääs kolmandatele isikutele, elektrienergia tootmisüksuse […] tarbimisüksusega, mis kuulub ühele lõpptarbijale, tingimusel et see süsteem asub alal, mis on täielikult selle kliendi omandis või valduses“. Tõhusate tarbimissüsteemidega võrdsustatud olemasolevad süsteemid on põhikohtuasjas asjakohasel ajal kehtinud seadusandliku dekreedi nr 115/2008 artikli 10 lõike 2 punkti b kohaselt süsteemid „mille ülesehitus vastab artikli 2 lõike 1 punktis t olevale määratlusele või mis ühendavad eraühenduse kaudu, mille suhtes ei kehti kohustus võimaldada juurdepääs kolmandatele isikutele, elektrienergia tootmis- ja tarbimisüksuseid, mis on sama juriidilise isiku omandis“. Tõhusad tarbimissüsteemid loetakse koos tõhusate tarbimissüsteemidega võrdsustatud olemasolevate süsteemidega „lihtsateks tootmis- ja tarbimissüsteemideks“.

14 1. juuni 2011. aasta seadusandlik dekreet nr 93, millega rakendatakse direktiive 2009/72/EÜ, 2009/73/EÜ ja 2008/92/EÜ, mis käsitlevad elektrienergia ja maagaasi siseturu ühiseeskirju ning ühenduse menetlust tööstuslikele lõpptarbijatele määratud gaasi- ja elektrihindade läbipaistvuse parandamiseks, ja millega tühistatakse direktiivid 2003/54/EÜ ja 2003/55/EÜ (Decreto legislative 1 giugno 2011, n. 93 – Attuazione delle direttive 2009/72/CE, 2009/73/CE e 2008/92/CE relative a norme comuni per il mercato interno dell'energia elettrica, del gas naturale ed ad una procedura comunitaria sulla trasparenza dei prezzi al consumatore finale industriale di gas e di energia elettrica, nonchè abrogazione delle direttive 2003/54/CE e 2003/55/CE) (edaspidi „seadusandlik dekreet nr 93/2011“).

15 Vt käesoleva ettepaneku punkt 10.

16 Vt käesoleva ettepaneku punkt 13.

17 30. mai 2008. aasta seadusandlik dekreet nr 115, millega rakendatakse direktiivi 2006/32/EÜ, mis käsitleb energia lõpptarbimise tõhusust ja energiateenuseid ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 93/76/EMÜ (Decreto legislative 30 maggio 2008, n. 115 – Attuazione della direttiva 2006/32/CE relative all'efficienza degli usi finali dell'energia e i servizi energetici e abrogazione della direttiva 93/76/CEE) (edaspidi „seadusandlik dekreet nr 115/2008“).

4. Dekreetseadus nr 91/2014

19. Dekreetseaduse nr 91/2014[18] artikli 24 lõikes 2 on sätestatud:

„Seaduse nr 99/2009 hilisemate muudatustega redaktsiooni artiklis 33 käsitletud kasutajate sisevõrkude, seadusandliku dekreedi nr 115/2008 hilisemate muudatustega redaktsiooni artikli 10 lõikes 2 nimetatud võrkude ning sellesama artikli 10 lõikes 1 nimetatud tõhusate tarbimissüsteemide puhul, mis on võetud kasutusse 31. detsembriks 2014, kohaldatakse lõikes 1 nimetatud süsteemi üldkulude katmiseks makstavate tasude muutuvaid osiseid muu tarbitud elektri kui võrgust võetud elektri suhtes määraga, mis on 5% võrgust saadava energia ühikuhindadest."

5. Itaalia elektrienergia-, gaasi- ja joogiveeameti otsus nr 539/2015

20. Itaalia elektrienergia-, gaasi- ja joogiveeameti (Autorità per l'energia elettrica il gas e il sistema idrico; edaspidi „AEEGSI") otsuse nr 539/2015[19] A-lisas on kehtestatud suletud jaotusvõrkude suhtes kehtivad eeskirjad.

21. Otsuse nr 539/2015 A-lisa artiklis 8 on sätestatud, et „suletud jaotusvõrk on võrk, mille suhtes kehtib kohustus ühendada ainult selliseid kasutajaid, kes kuuluvad käesoleva otsuse artikli 6 kohaselt nende kasutajate kategooriasse, keda võib ühendada sellesse suletud jaotusvõrku".

22. Otsuse nr 539/2015 A-lisa artiklis 10.6 on sätestatud, et „seoses raamatupidamise eraldamise normide täiendatud redaktsioonile vastava raamatupidamise eraldamise kohustusega ning seoses funktsionaalse eraldamise normide täiendatud redaktsioonile vastava funktsionaalse eraldamise kohustusega on suletud võrgu käitaja võrdsustatud elektrienergia jaotusteenuse osutajaga, kellel on vähem kui 5000 liitumispunkti".[20]

23. Otsuse nr 539/2015 A-lisa artiklis 22.1 on sätestatud, et „võrgujärjekorra eeskirjad kehtivad iga kasutaja poolt tema liitumispunkti kaudu suletud jaotusvõrku antava ja sellest võetava elektrienergia suhtes."

II. Faktilised asjaolud, põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

24. Solvay Chimica Italia S.p.A. (edaspidi „Solvay"), Erg Power S.r.l. ja Erg Power Generation S.p.A. (edaspidi ühiselt „Erg Power"), Eni S.p.A., Enipower S.p.A. ja Versalis S.p.A. (edaspidi ühiselt „Eni"), Sol Gas Primari S.r.l ja Whirlpool Europe S.r.l. omavad või käitavad eraomandis olevaid elektrienergia jaotusvõrke, mis loetakse seadusandliku dekreedi nr 93/2011 artikli 38 lõike 5 alusel suletud

18 24. juuni 2014. aasta dekreetseadus nr 91 – Kiireloomulised meetmed põllumajandussektori jaoks, keskkonnakaitseks ning kooli- ja ülikoolihoonete energiatõhususe suurendamiseks, ettevõtluse taaselustamiseks ja arendamiseks, elektrihinnaga seotud kulude vähendamiseks ning liidu õigusest tulenevate kohustuste viivitamatuks kindlaksmääramiseks (Decreto legge 24 giugno 2014, n. 91 – Disposizioni urgenti per il settore agricolo, la tutela ambientale e l'efficientamento energetico dell'edilizia scolastica a universitaria, il rilancio e lo sviluppo delle imprese, il contenimento dei costi gravanti sulle tariffe elettriche, nonché per la definizione immediata di adempimenti derivanti della normativa europea) (edaspidi „dekreetseadus nr 91/2014"). Dekreetseadus 91/2014 muudeti hiljem seaduseks, koos muudatustega.

19 AEEGSI 12. novembri 2015. aasta otsus nr 539/2015/R/eel – Elektrienergia ühendus-, mõõtmis-, ülekande-, jaotus-, süsteemi- ja müügiteenuste reguleerimine suletud jaotusvõrkude puhul (Deliberazione 12 novembre 2015, n. 539/2015/R/eel dell'Autorità per l'energia elettrica il gas e il sistema idrico – Regolazione dei servizi di connessione, misura, trasmissione, distribuzione, dispacciamento e vendita nel caso di sistemi di distribuzione chiusi) (edaspidi „otsus nr 539/2015"). Otsus nr 539/2015 on avaldatud AEEGSI, mis nüüd on energia-, võrkude ja keskkonnaamet (Autorità di Regolazione per Energia Reti e Ambiente), veebisaidil aadressil: https://www.arera.it/it/index.htm.

20 Vt otsuse nr 539/2015 A-lisa artikli 1 punktid r ja s. Raamatupidamise eraldamise eeskirjade konsolideeritud redaktsioon on sätestatud AEEGSI 22. mai 2014. aasta otsuses nr 231/2014/R/com, mis käsitleb eraldi raamatupidamise kohustust (raamatupidamise eraldamine) elektrienergia ja gaasi sektorites (deliberazione 22 maggio 2014, n. 231/2014/R/com dell'AEEGSI – Disposizioni in materia di obblighi di separazione contabile (unbundling) per i settori dell'energia elettrica e del gas), A-lisas. Funktsionaalse eraldamise eeskirjade konsolideeritud redaktsioon on sätestatud AEEGSI 22. juuni 2015. aasta otsuses nr 296/2015/R/com, mis käsitleb funktsionaalse eraldamise kohustust elektrienergia ja gaasi sektorites (deliberazione 22 giugno 2015, n. 296/2015/R/com dell'AEEGSI – Disposizioni in merito agli obblighi di separazione funzionale (unbundling) per i settori dell'energia elettrica e del gas) A-lisas. Mõlemad otsused on kättesaadavad AEEGSI veebisaidil.

jaotusvõrkudeks. Näiteks Erg Power S.r.l. omab ja Erg Power Generation S.p.A. käitab kasutajate sisevõrku naftakeemiakompleksis, mis asub Siracusa provintsi Priolo Gargallo ja Melilli omavalitsuse territooriumil. See kasutajate sisevõrk ühendab 11 ettevõtjat Erg Power S.r.l. käitatava soojuselektrijaamaga.

25. Pärast seda, kui eelmises punktis nimetatud ettevõtjad olid seadusandliku dekreedi nr 93/2011 artikli 38 lõike 5 alusel liigitatud suletud jaotusvõrkude kategooriasse, tegi AEEGSI otsuse nr 539/2015, millega ta määras nende võrkude käitajatele uued kohustused.

26. Seetõttu esitasid muude hulgas need ettevõtjad kaebuse Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardiasse (Lombardia maakonna halduskohus, Itaalia), nõudes otsuse nr 539/2015 tühistamist.

27. Kaebajad väidavad põhikohtuasjas, et otsusega nr 539/2015 on seadusandliku dekreedi nr 93/2011 artikli 38 lõike 5 tähenduses suletud jaotusvõrkude suhtes kehtestatud avalikele jaotusvõrkudele kehtivad eeskirjad,[21] võtmata arvesse eelnimetatute eripära. Põhikohtuasja kaebajate sõnul ei ole selliste võrkude võrdsustamine avaliku võrguga kooskõlas direktiivi 2009/72 artikliga 28.

28. Eelotsusetaotluse esitanud kohtus kritiseerisid põhikohtuasja kaebajad otsuse nr 539/2015 järgmisi aspekte: 1) seadusandliku dekreedi nr 93/2011 artikli 38 lõike 5 tähenduses suletud jaotusvõrke käitavatele ettevõtjatele on kehtestatud kohustus ühendada kolmandaid isikuid; 2) nimetatud käitajatele on kehtestatud raamatupidamise eraldamise ja funktsionaalse eraldamise kohustus; 3) võrgujärjekorra tasusid kohaldatakse iga suletud jaotusvõrguga ühendatud tarbija suhtes, selle asemel et võtta kogu võrku tervikuna võrgujärjekorra üksikkasutajana nagu varem, ja 4) elektrisüsteemi üldkulude katmiseks ette nähtud tasusid kohaldatakse üksikute suletud jaotusvõrguga ühendatud tarbijate energiatarbimise suhtes, isegi kui tegemist on sellesama võrgu sees toodetud energiaga.

29. Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia (Lombardia maakonna halduskohus, Itaalia) leidis, et tal ei ole võimalik vaidlust lahendada ja esitas Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks järgmised küsimused:

„1. Kas [direktiivi 2009/72] sätteid, eriti artikli 3 lõikeid 5 ja 6 ning artiklit 28 tuleb tõlgendada nii, et eraõigusliku isiku rajatud ja käitatav võrk, millega on ühendatud piiratud arv tootmis- ja tarbimisüksusi ning mis on omakorda ühendatud avaliku võrguga, kujutab endast kindlasti elektrivõrku ja niisiis selle direktiivi tähenduses „jaotusvõrku“, ilma et sellest kategooriast saaks välja jätta selliste omadustega eravõrke, mis olid rajatud enne direktiivi jõustumist ning mis on algul loodud omatootmise eesmärgil?

2. Kui eelmisele küsimusele vastatakse jaatavalt, siis kas ainus võimalus, mida [direktiiv 2009/72] eraelektrivõrgu eripäraste omaduste kasutamiseks pakub, on selle kandmine [direktiivi 2009/72] artiklis 28 käsitletavate suletud võrkude kategooriasse, või kas liikmesriigi seadusandjal on lubatud määratleda veel üks jaotusvõrkude kategooria, millele kehtiks teistsugune lihtsustatud kord kui suletud võrkudele?

3. Eelmistest küsimustest sõltumatult: kas [direktiivi 2009/72] tuleb tõlgendada nii, et artiklis 28 käsitletavatele suletud võrkudele kehtib igal juhul kolmandate isikute ühendamise kohustus?

4. Eelmistest küsimustest sõltumatult: kas eraelektrivõrgu liigitamine [direktiivi 2009/72] artikli 28 tähenduses suletud jaotusvõrguks tähendab, et liikmesriigi seadusandja võib näha sellisele süsteemile ette üksnes neid jaotusvõrkude üldise regulatsiooni erandeid, mis on sama direktiivi artiklis 28 ja artikli 26 lõikes 4 sõnaselgelt sätestatud, või kas – direktiivi põhjendustes 29 ja 30

21 Vt käesoleva ettepaneku punkt 35.

väljendatut silmas pidades – liikmesriik võib näha ette veel erandeid jaotusvõrkude üldise regulatsiooni kohaldamisest või lausa peab seda tegema, et tagada neis põhjendustes nimetatud eesmärkide täitmine?

5. Kui Euroopa Kohus peaks pidama võimalikuks või kohustuslikuks, et liikmesriik sätestaks normid, milles võetakse arvesse suletud jaotusvõrkude eripära, siis kas sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on kõne all käesolevas kohtuasjas, mis kehtestavad suletud jaotusvõrkude suhtes igati samasugused süsteemiteenuste ja eraldi raamatupidamise alased normid nagu avalikele võrkudele ning mis näevad elektrisüsteemi üldkulude katmiseks tasutavate summade kohta ette, et nende tasumine oleks osaliselt proportsioonis ka suletud võrgu sees tarbitava energiaga, on vastuolus [direktiivi 2009/72] – eriti põhjendustega 29 ja 30; artikli 15 lõikega 7; artikli 37 lõike 6 punktiga b, ja artikli 26 lõikega 4?“

30. Kirjalikud seisukohad on esitanud Solvay, Erg Power, Eni, Kreeka Vabariik, Itaalia Vabariik, Madalmaade Kuningriik ja Euroopa Komisjon.

31. Vastuseks Euroopa Kohtu poolt kodukorra artikli 101 alusel küsitud selgitustele, märkis Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia (Lombardia maakonna halduskohus, Itaalia) oma 12. aprilli 2018. aasta määruses, et esiteks funktsionaalse eraldamise kohustus ei kehti enam seadusandliku dekreedi nr 93/2011 artikli 38 lõike 5 tähenduses suletud jaotusvõrkude suhtes,[22] ning teiseks, et dekreetseaduse nr 91/2014 artikli 24 lõige 2 on tunnistatud kehtetuks, nii et nüüd kehtib elektrisüsteemi üldkulude tasumise kohustus suletud jaotusvõrgu kui terviku poolt avalikust võrgust võetava elektrienergia suhtes.[23]

32. Sellest tulenevalt võttis eelotsusetaotluse esitanud kohus viienda küsimuse tagasi osas, milles see puudutab eraldamise kohustust ja elektrisüsteemi üldkulude tasusid. Ent ta säilitas selle küsimuse osas, milles see puudutab võrgujärjekorra teenuste tasusid.

33. Solvay, Eni, Itaalia Vabariik ja Euroopa Komisjon esitasid oma suulised seisukohad kohtuistungil 31. mail 2018.

III. Analüüs

A. Sissejuhatavad märkused

34. Selguse huvides sooviksin täpsustada, et eelotsusetaotluse esimeses küsimuses kasutatud mõistet „avalik võrk“ tuleks mõista kui viidet kontsessioonilepingu alusel käitatavale jaotus- või põhivõrgule. Nii ongi otsuse nr 539/2015 A-lisa artikli 1 lõike 1 punktis u „avalik võrk“ määratletud kui „iga elektrienergia võrk, mida käitatakse kontsessioonilepingu alusel elektrienergia edastamiseks või jaotamiseks“, ning mille käitaja „peab võimaldama nõudmisel juurdepääsu kolmandatele isikutele“, kuna ta osutab avalikku teenust.

22 Seda seetõttu, et 4. augusti 2017. aasta seadusega nr 124 – iga-aastane turu ja konkurentsiseadus (legge 4 agosto 2017, n. 124 – legge annuale per il mercato e la concorrenza) lisati seadusandliku dekreedi nr 93/2011 artikli 38 lõikele 5 lõiked 5*bis* ja 5*ter*, mille kohaselt jaotusvõrguettevõtjate suhtes kehtiv funktsionaalse eraldamise kohustus ei kehti suletud jaotusvõrkude ettevõtjate suhtes, kellelt nõutakse eraldi raamatupidamist ainult siis, kui nad moodustavad osa vertikaalselt integreeritud ettevõtjast. Seejärel võttis energia-, võrkude ja keskkonnaamet vastu 18. jaanuari 2018. aasta otsuse nr 15/2018/R/com, mis käsitleb funktsionaalse eraldamise erandit selliste elektrienergia võrkude suhtes, millel on vähem kui 25 000 liitumispunkti, ning suletud jaotusvõrkude suhtes seaduse nr 124/2017 tähenduses (deliberazione 18 gennaio 2018, n. 15/2018/R/com – Esclusione dagli obblighi di separazione funzionale per le imprese di distribuzione elettrica con meno di 25 000 punkti di prelievo e per i sistemi di distribuzione chiusi, ai sensi della legge 124/2017).

23 Vt 30. detsembri 2016. aasta dekreetseadus nr 244 tähtaegade pikendamise ja määratlemise kohta (decreto legge 30 dicembre 2016, n. 244 – Proroga e definizione di termini), mis hiljem muudeti seaduseks.

35. Seetõttu viidatakse käesolevas ettepanekus Itaalia õiguse kohaselt kontsessioonilepingu alusel käitatavatele põhi- või jaotusvõrkudele kui „avalikule võrgule“. Kasutajate sisevõrgud,[24] muud suletud võrgud,[25] ja lihtsad tootmis- ja tarbimissüsteemid[26] ei ole avaliku võrgu osad.

36. Kaalun kõigepealt, kas eraõigusliku isiku poolt rajatud ja käitatav võrk, millega on ühendatud piiratud arv tootmis- ja tarbimisüksusi ning mis ise on omakorda ühendatud avaliku võrguga, tuleks liigitada „jaotusvõrguks“ direktiivi 2009/72 tähenduses (esimene eelotsuse küsimus). Kuna minu arvates see on seda, siis analüüsin seejärel, kas liikmesriigid võivad vabastada jaotusvõrgu direktiivis 2009/72 sätestatud kohustustest ainult siis, kui see võrk liigitub suletud jaotusvõrguks direktiivi artikli 28 lõike 1 tähenduses, või kas liikmesriikidel on lubatud määratleda eraldi jaotusvõrkude kategooria, mille suhtes võivad kehtida teised erandid (teine eelotsuse küsimus). Seejärel hindan, kas direktiivi 2009/72 artiklis 32 ette nähtud kohustus võimaldada juurdepääs kolmandatele isikutele on kohaldatav suletud jaotusvõrkude ettevõtjate suhtes (kolmas eelotsuse küsimus) ning kas nimetatud direktiivi artikli 26 lõikes 4 ja artikli 28 lõikes 2 loetletud nõuded on ainsad nõuded, mille suhtes liikmesriikidel on õigus teha erandeid suletud jaotusvõrke käitavatele ettevõtjatele (neljas eelotsuse küsimus). Lõpuks analüüsin, kas direktiiviga 2009/72 on vastuolus õigusnormid, mille kohaselt kohaldatakse suletud jaotusvõrkude kasutajatele võrgujärjekorra tasude osas avaliku võrgu kasutajatele kehtivaid eeskirju (viies eelotsuse küsimus).

B. Esimene eelotsuse küsimus

37. Esimese küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult, kas eraõigusliku isiku rajatud ja käitatav võrk, millega on ühendatud piiratud arv tootmis- ja tarbimisüksusi ning mis on omakorda ühendatud avaliku võrguga, tuleb liigitada „jaotusvõrguks“ direktiivi 2009/72, eelkõige artikli 2 lõigete 5 ja 6 ning artikli 28 tähenduses. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib samuti, kas sellega seoses tuleb arvesse võtta asjaolu, et selline võrk rajati enne direktiivi 2009/72 jõustumist või rajati algul omatootmise eesmärgil.

38. Pean täpsustama, et minu arvates tuleb esimeses eelotsuse küsimuses olevat viidet direktiivi 2009/72 artikli 3 lõigetele 5 ja 6 mõista viitena selle direktiivi artikli 2 lõigetele 5 ja 6. Direktiivi 2009/72 artikli 3 lõiked 5 ja 6 käsitlevad avalike teenuste osutamise kohustust (täpsemalt tarbijate õigust vahetada tarnijat ning saada kõik asjakohased tarbimisandmed ning liikmesriikide kohustust anda avalike teenuste osutamise kohustuse täitmise eest hüvitist ja ainuõigusi mittediskrimineerivalt ja läbipaistvalt). See säte ei ole ilmselt asjakohane kasutajate sisevõrkude ja muude suletud võrkude jaotusvõrkudeks klassifitseerimisel. Lisaks ei mainita direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikeid 5 ja 6 eelotsusetaotluse alustena. Seevastu direktiivi artikli 2 lõiked 5 ja 6 on selle taotluse alustena mainitud. Lisaks on need esimese eelotsuse küsimuse suhtes asjakohased, kuna neis määratletakse mõisted „jaotamine“ ja „jaotusvõrguettevõtja“.

39. Solvay ja Erg Power väidavad, et eraõigusliku isiku rajatud ja käitatavad võrgud, millega on ühendatud piiratud arv tootmis- ja tarbimisüksusi ning mis on omakorda ühendatud avaliku võrguga, ei klassifitseeru jaotusvõrkudeks direktiivi 2009/72 artikli 2 lõigete 5 ja 6 ning artikli 28 tähenduses. Nende arvates on võimalik sellest rühmast välistada kõnealuste tunnustega võrgud, mis rajati enne direktiivi 2009/72 jõustumist ning loodi algul omatootmise eesmärgil. Eni väidab, et kasutajate sisevõrke ei saa kvalifitseerida jaotusvõrkudeks direktiivi 2009/72 tähenduses.

24 Vt käesoleva ettepaneku punkt 10.

25 Vt käesoleva ettepaneku punkt13.

26 Vt käesoleva ettepaneku punkt 18.

40. Itaalia valitsus väidab, et kasutajate sisevõrgud tuleb lugeda jaotusvõrkudeks direktiivi 2009/72 tähenduses. Kreeka valitsus, Madalmaade valitsus ja komisjon leiavad, et eraõigusliku isiku rajatud ja käitatav võrk, millega on ühendatud piiratud arv tootmis- ja tarbimisüksusi ning mis on omakorda ühendatud avaliku võrguga, tuleb lugeda jaotusvõrguks.

41. Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, ei ole direktiivis 2009/72 mõistet „jaotusvõrk" määratletud. Ent selle direktiivi artikli 2 lõikes 5 on sätestatud määratlus: „„jaotamine" – elektrienergia transport kõrgepinge-, keskpinge- ja madalpinge jaotusvõrkudes, mille eesmärk on edastada see tarbijatele, kuid mitte tarnimine". [27] Seetõttu, nagu Euroopa Kohus leidis ka kohtuotsuses citiworks, on jaotusvõrk kõrgepinge-, keskpinge- ja madalpinge jaotusvõrk, mille kaudu transporditakse elektrienergiat müügiks elektrienergia hulgimüüjatele või lõpptarbijatele. [28]

42. Võrgu liigitamisel jaotusvõrguks direktiivi 2009/72 tähenduses ei oma tähtsust, et see võrk ühendab ainult piiratud arvu tootmis- ja tarbimisüksusi.

43. Jaotamine on määratletud kui elektrienergia transport teatavatesse võrkudesse, mille eesmärk on edastada see „tarbijatele". Direktiivi 2009/72 artikli 2 lõikes 5 ei ole viiteid sellele, et sellist elektrienergia transporti, mille eesmärk on edastada see ainult mõnele kliendile, ei peaks lugema jaotamiseks selle sätte tähenduses. Järelikult puudub põhjus, miks ei peaks võrku, mis ühendab vaid mõnda tarbimis- ja tootmisüksust, pidama jaotusvõrguks direktiivi 2009/72 tähenduses. Märgiksin sellega seoses, et kohtuotsuses citiworks arutamisel olnud võrk, mille Euroopa Kohus luges jaotusvõrguks direktiivi 2009/72 tähenduses, teenindas *piiratud arvu* kliente. [29] Euroopa Kohtu sõnul „[ü]henduse seadusandja ei soovinud […] jätta direktiivi 2003/54 kohaldumisalast välja […] jaotusvõrke nende teatud suuruse või tarbimismahu tõttu". [30]

44. Samuti ei oma võrgu kvalifitseerimisel jaotusvõrguks direktiivi 2009/72 tähenduses tähtsust see, et võrk rajati enne selle direktiivi jõustumist. Direktiivis 2009/72 ei ole sätestatud, et seda ei kohaldata enne selle jõustumist rajatud võrkudele.

45. Samuti ei ole võrgu kvalifitseerimisel jaotusvõrguks direktiivi 2009/72 tähenduses oluline, et algul rajati see võrk omatootmise eesmärgil.

46. Täheldan, et direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 1 punkti b kohaselt võib võrk, mis „jagab elektrit peamiselt võrgu omanikule või haldurile või nendega seotud ettevõtjatele", kvalifitseeruda suletud jaotusvõrguks (seega jaotusvõrguks, nagu selgitatakse tagapool). [31] Vastavalt komisjoni tõlgendavale märkusele jaeturgude kohta kohaldatakse direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 1 punkti b „kui ettevõtja võimaldab kasutajatel ühenduda võrguga, mis rajati selle ettevõtja isiklikuks kasutamiseks". [32] Leian, et see säte hõlmab jaotusvõrke, mis nagu kasutajate sisevõrgudki rajati algul omatootmise eesmärgil. [33]

27 Direktiivi 2009/72 artikli 2 lõikes 19 on „tarnimine" määratletud kui „elektrienergia müük, kaasa arvatud edasimüük tarbijatele".

28 22. mai 2008. aasta kohtuotsus citiworks C-439/06, EU:C:2008:298, punkt 46.

29 Vt käesoleva ettepaneku punkt 2.

30 22. mai 2008. aasta kohtuotsus citiworks C-439/06, EU:C:2008:298, punkt 49. Euroopa Kohtu järeldust kohtuotsuse citiworks punktis 49, et jaotusvõrgud kuuluvad direktiivi 2003/54 kohaldamisalasse, olenemata nende suurusest, võib kohaldada seoses direktiiviga 2009/72. Seda seetõttu, et direktiivi 2003/54 artikli 2 lõike 5 sõnastus, mille alusel Euroopa Kohus jõudis kohtuotsuse citiworks punktis 49 nimetatud järeldusele, on peaaegu identne direktiivi 2009/72 artikli 2 lõike 5 omaga. Nii on direktiivi 2003/54 artikli 2 lõikes 5 jaotamine määratletud kui „elektrienergia transport kõrgepinge-, keskpinge- ja madalpinge jaotusvõrkudes, mille eesmärk on edastada see klientidele, kuid mitte tarnimine".

31 Vt käesoleva ettepaneku punkt 69.

32 Vt komisjoni tõlgendav märkus jaeturgude kohta, punkt 5.2, lk 11.

33 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kui kõik olemasolevad võrgud 1962. aastal riigistati, ei hõlmanud see võrke, mis ühendasid ühte tootmisüksust ühe tarbimisüksusega. Neid ei peetud päris elektrivõrkudeks, kuna nad ühendasid kahte samale omanikule kuuluvat üksust. Pigem peeti neid omatootmissüsteemideks. Ent aja jooksul sellised omatootmissüsteemid muutusid, näiteks olukorras, kus tarbimisüksus müüdi kolmandale isikule, nii et seda võrku ei saanud enam pidada omatootmissüsteemiks.

47. Seetõttu tuleks esimesele eelotsuse küsimusele vastata, et direktiivi 2009/72 artikli 2 lõiget 5 ja artikli 28 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et eraõigusliku isiku rajatud ja käitatav võrk, millega on ühendatud piiratud arv tootmis- ja tarbimisüksusi ning mis on omakorda ühendatud avaliku võrguga, on jaotusvõrk. Selles suhtes ei oma tähtsust, et see võrk rajati algul omatootmise eesmärgil ning et see rajati enne direktiivi 2009/72 jõustumist.

C. Teine eelotsuse küsimus

48. Teise küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult sisuliselt, kas liikmesriigid võivad vabastada jaotusvõrgu direktiivis 2009/72 sätestatud kohustustest ainult siis, kui see võrk on käsitletav suletud jaotusvõrguna direktiivi artikli 28 lõike 1 tähenduses, või kas liikmesriikidel on lubatud määratleda veel üks jaotusvõrkude kategooria ja vabastada sellesse kategooriasse kuuluvad võrgud muudest kohustustest peale nende, mille suhtes võidakse teha erand suletud jaotusvõrkude puhul.

49. Solvay, Erg Power ja Eni väidavad, et liikmesriigi seadusandjal on lubatud määratleda veel mõni jaotusvõrkude kategooria peale suletud jaotusvõrkude ja kehtestada selle kategooria suhtes teistsugune lihtsustatud kord kui suletud võrkudele.

50. Itaalia valitsus, Kreeka valitsus, Madalmaade valitsus ja komisjon väidavad, et direktiiv 2009/72 ei luba liikmesriikidel sätestada muid jaotusvõrkude kategooriaid peale suletud jaotusvõrkude ja kohaldada selle kategooria suhtes teistsugust lihtsustatud korda.

51. Märgiksin, et direktiiviga 2009/72 on jaotusvõrguettevõtjatele pandud teatavad kohustused. Konkreetsemalt peavad need ettevõtjad eraldama funktsioonid[34] ja raamatupidamise.[35] Samuti peavad nad võimaldama juurdepääsu kolmandatele isikutele tariifidega, mida kohaldatakse objektiivselt ja võrgukasutajate vahel vahet tegemata.[36] Lisaks peab jaotusvõrguettevõtja soetama energiakadude ja reservvõimsuse katmiseks kasutatava energia (kui tal on selline funktsioon) läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise korra alusel.[37]

52. Direktiivis 2009/72 on ette nähtud neli jaotusvõrkude kategooriat, mille suhtes liikmesriigid võivad teha erandeid direktiivis sätestatud kohustustest, nimelt suletud jaotusvõrgud, väikesed eraldatud võrgud, üliväikesed eraldatud võrgud ning võrgud, mis teenindavad vähem kui 100 000 võrku ühendatud tarbijat.

53. Jaotusvõrk loetakse suletud jaotusvõrguks direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 1 tähenduses, kui on täidetud kaks tingimust. Esiteks on nõutav, et selline võrk „jaotab elektrit geograafiliselt piiratud tootmiskoha, ärirajatise või ühisteenuste koha piires“.[38] Teiseks peab ta kas jaotama elektrit kasutajatele, kelle tegevus või tootmisprotsess on ühendatud, või siis jaotama elektrit peamiselt võrgu omanikule või haldurile. Direktiivi artikli 28 lõike 2 kohaselt on liikmesriikidel volitus vabastada suletud jaotusvõrgu ettevõtja 1) artikli 25 lõikes 5 sätestatud kohustusest soetada oma võrgus energiakadude ja reservvõimsuse katmiseks kasutatav energia läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise korra alusel, ning 2) direktiivi 2009/72 artikli 32 lõikes 1 sätestatud kohustusest tagada, et

34 Vt direktiivi 2009/72 artikkel 26.

35 Vt direktiivi 2009/72 artikkel 31.

36 Vt direktiivi 2009/72 artikkel 32.

37 Vt direktiivi 2009/72 artikli 25 lõige 5.

38 Suletud jaotusvõrk ei või teenindada kodumajapidamistest kliente, välja arvatud aeg-ajalt väheste kodumajapidamiste puhul. Vt direktiivi 2009/72 artikli 28 lõige 4.

tariifid või nende arvutamise aluseks olev metoodika kiidetakse enne nende jõustumist heaks vastavalt artiklile 37. Lisaks on direktiivi 2009/72 artikli 26 lõikes 4 sätestatud, et liikmesriigid võivad vabastada eraldamiskohustustest jaotusvõrgud, kes teenindavad vähem kui 100 000 võrku ühendatud tarbijat, millega on tõenäoliselt tegemist suletud jaotusvõrkude puhul.[39]

54. Väikesed eraldatud võrgud on direktiivi 2009/72 artikli 2 lõike 26 kohaselt võrgud, „kus tarbimine oli 1996. aastal väiksem kui 3000 GWh ja milles vähem kui 5% iga-aastasest tarbimisest kaetakse ühenduste kaudu teiste võrkudega“. Liikmesriikidel on direktiivi artikli 44 lõike 1 kohaselt lubatud teha erandeid IV, VI, VII ja VIII peatüki asjaomastest sätetest (seda siiski komisjoni loal). Samuti võivad nad direktiivi 2009/72 artikli 26 lõike 4 kohaselt teha väikeste eraldatud võrkude puhul erandi eraldamiskohustustest.[40]

55. Üliväikesed eraldatud võrgud on direktiivi 2009/72 artikli 2 lõike 27 kohaselt võrgud, „kus tarbimine oli 1996. aastal väiksem kui 500 GWh ja millel puuduvad ühendused teiste võrkudega“. Liikmesriigid võivad direktiivi 2009/72 artikli 44 lõike 1 kohaselt teha üliväikeste eraldatud võrkude puhul erandeid III, IV, VI, VII ja VIII peatüki asjaomastest sätetest (seda jällegi komisjoni loal). Samuti võivad liikmesriigid direktiivi artikli 26 lõike 4 kohaselt vabastada eraldamiskohustustest võrgud, kes teenindavad vähem kui 100 000 võrku ühendatud tarbijat, millega on tõenäoliselt tegemist üliväikeste eraldatud võrkude puhul.

56. Nende elektriettevõtjate suhtes, kes teenindavad vähem kui 100 000 võrku ühendatud tarbijat, võib direktiivi 2009/72 artikli 26 lõike 4 kohaselt mitte kohaldada selle sätte lõigetes 1, 2 ja 3 sätestatud eraldamiskohustusi. Nagu eespool mainitud, võivad sellesse kategooriasse kuuluda ka suletud jaotusvõrgud, väikesed eraldatud võrgud ja üliväikesed eraldatud võrgud.

57. Minu meelest ei eksisteeri muid jaotusvõrkude kategooriaid, mille liikmesriigid võiksid vabastada direktiivis 2009/72 sätestatud kohustusest. Kui liidu seadusandja oleks kavatsenud volitada liikmesriike määratlema veel mõnda jaotusvõrkude kategooriat ja kohaldada sellesse kategooriasse kuuluvate võrkude suhtes vabastusi, oleks ta teinud seda sõnaselgelt, nagu seda on tehtud direktiivi artikli 26 lõikes 4, artikli 28 lõikes 2 ja artikli 44 lõikes 1.

58. Järelikult võivad liikmesriigid vabastada jaotusvõrgu direktiivis 2009/72 sätestatud kohustustest, kui selleks võrguks on suletud jaotusvõrk, väike eraldatud võrk, üliväike eraldatud võrk või vähem kui 100 000 ühendatud klienti teenindav võrk.

59. Käesolevas asjas ei ole väidetud, et kasutajate sisevõrgud või muud suletud võrgud tuleks lugeda väikesteks eraldatud võrkudeks või üliväikesteks eraldatud võrkudeks. Samas on kasutajate sisevõrgud ja muud suletud võrgud seadusandliku dekreedi nr 93/2011 artikli 38 lõikega 5 liigitatud suletud jaotusvõrkudeks.[41]

60. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevuses on otsustada, kas kasutajate sisevõrgud ja muud suletud võrgud tuleks lugeda suletud jaotusvõrkudeks direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 1 tähenduses.

39 Komisjoni tõlgendava märkuse jaeturgude kohta punktis 5.3 on märgitud, et „tulenevalt asjaolust, et nad tegutsevad piiratud alal ning teenindavad ainult mittekodumajapidamistest kliente, ei ole suletud jaotusvõrkude ettevõtjatel üle 100 000 kliendi. Seetõttu võivad liikmesriigid kohaldada [direktiivi 2009/72] artikli 26 lõiget 4, mis võimaldab liikmesriikidel mitte nõuda, et sellised [jaotusvõrguettevõtjad] oma tegevuse eraldaksid.“

40 Selleks et liikmesriik saaks kasutada direktiivi 2009/72 artikli 26 lõikes 4 ette nähtud võimalust, ei ole nõutav komisjoni otsus.

41 Eelotsusetaotluse kohaselt on mõistel „suletud jaotusvõrk“ seadusandliku dekreedi nr 93/2011 artikli 38 lõikes 5 ja direktiivi 2009/72 artikli 28 lõikes 1 sama tähendus. Vt käesoleva ettepaneku punkt 15.

61. Märgiksin siiski, et seaduse nr 99/2009 artikli 33 lõike 1 punktis b on sätestatud tingimus, et kasutajate sisevõrgud peavad ühendama „*tööstuslikke* tarbimisüksusi“ või „*tööstuslikke* tarbimisüksusi ja elektrienergia tootmisüksusi“ [42] ning et nad „asuvad alal, mis jääb kuni kolme kõrvuti asetseva omavalitsusüksuse territooriumile, või ainsa erandjuhuna siis, kui tootmisüksused toodavad energiat taastuvatest energiaallikatest, ka kuni kolme kõrvuti asetseva provintsi territooriumil“. Seetõttu ma leian, et direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 1 esimene nõue, et võrk jaotaks elektrienergiat „geograafiliselt piiratud tootmiskoha […] piires“, on täidetud. Samuti märgin, et vähemalt siis, kui kasutajate sisevõrgud ühendavad tööstuslikke tarbimisüksusi ja elektrienergia tootmisüksusi, mis on „tööstusliku tootmisprotsessi jaoks funktsionaalselt hädavajalikud“, on minu arvates täidetud direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 1 punktis a sätestatud nõue, et kasutajate tootmisprotsess peab olema ühendatud. [43]

62. Seetõttu tuleks teisele eelotsuse küsimusele vastata, et liikmesriigid võivad vabastada jaotusvõrgud direktiivis 2009/72 sätestatud kohustustest ainult siis, kui sellised võrgud kvalifitseeruvad suletud jaotusvõrkudeks direktiivi artikli 28 lõike 1 tähenduses, väikesteks eraldatud võrkudeks direktiivi artikli 2 lõike 26 tähenduses, üliväikesteks eraldatud võrkudeks direktiivi artikli 2 lõike 27 tähenduses või kui nad teenindavad vähem kui 100 000 klienti. Liikmesriigid ei või määratleda veel mõnda jaotusvõrkude kategooriat ja vabastada sellesse kategooriasse kuuluvaid võrke muudest kohustustest peale nende, millest võib vabastada suletud jaotusvõrgud, väikesed eraldatud võrgud, üliväikesed eraldatud võrgud või võrgud, mis teenindavad vähem kui 100 000 klienti.

D. Kolmas eelotsuse küsimus

63. Kolmanda küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult, kas suletud jaotusvõrke käitavad ettevõtjad direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 1 tähenduses on kohustatud võimaldama juurdepääsu kolmandatele isikutele kõikidel juhtudel.

64. Solvay, Erg Power, Eni, Itaalia valitsus ja Kreeka valitsus on seisukohal, et suletud jaotusvõrke käitavad ettevõtjad ei ole kohustatud võimaldama juurdepääsu kolmandatele isikutele kõikidel juhtudel. [44]

65. Komisjon leiab, et direktiiv 2009/72 ei luba liikmesriikidel vabastada suletud jaotusvõrke käitavaid ettevõtjaid kohustusest võimaldada juurdepääs kolmandatele isikutele.

66. Direktiivi 2009/72 artikli 32 kohaselt „liikmesriigid tagavad, et rakendatakse kolmandate isikute […] jaotusvõrkudele juurdepääsu süsteemi“, mis põhineb objektiivsetel ja mittediskrimineerivatel tariifidel. Samuti peavad liikmesriigid tagama, et riiklik reguleeriv asutus kiidab sellised tariifid heaks vastavalt artiklile 37 ja need avaldatakse enne nende jõustumist.

67. Kohtupraktika kohaselt on kolmandate isikute vaba juurdepääs edastus- ja jaotusvõrkudele oluline meede, mille liikmesriigid on kohustatud rakendama selleks, et luua elektrienergia siseturg. [45] Sellega seoses on direktiivi 2009/72 põhjenduses 4 rõhutatud, et igas liikmesriigis ei eksisteeri veel mittediskrimineerivat võrgule juurdepääsu.

68. Minu arvates nõuab direktiivi 2009/72 artikkel 32, et suletud jaotusvõrkude ettevõtjad võimaldaksid kolmandatele isikutele juurdepääsu.

42 Kohtujuristi kursiiv.

43 Seda teemat ei saa käsitleda seoses teiste eravõrkudega, kuna Itaalia õiguses puudub nende võrkude määratlus, nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus. Vt käesoleva ettepaneku punkt 13.

44 Madalmaade valitsus ei esitanud seisukohta kolmanda eelotsuse küsimuse kohta.

45 22. mai 2008. aasta kohtuotsus citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, punkt 44); 9. oktoobri 2008. aasta kohtuotsus Sabatauskas jt (C-239/07, EU:C:2008:551, punkt 33) ja 29. septembri 2016. aasta kohtuotsus Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, punkt 76).

69. Rõhutaksin kõigepealt, et suletud jaotusvõrgud direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 1 tähenduses on jaotusvõrgud.[46] Järelikult kehtivad kõik jaotusvõrguettevõtjate suhtes kehtestatud kohustused ka suletud jaotusvõrkude ettevõtjate suhtes, kui direktiivis ei ole sätestatud teisiti.

70. See on kooskõlas komisjoni tõlgendava märkusega jaeturgude kohta. Selle punktis 5.3 on sätestatud, et „suletud jaotusvõrgud on jaotusvõrgud ega moodusta uut ja eraldi võrkude kategooriat".

71. See on samuti kooskõlas komisjoni 23. veebruari 2017. aasta ettepanekuga elektrienergia direktiivi uuestisõnastamise kohta.[47] Selle ettepanekuga lisati direktiivi 2009/72 artiklile 28 (komisjoni ettepanekus uuestisõnastatud elektrienergia direktiivi kohta on see artikkel 38) viies lõige, milles on ette nähtud, et „suletud jaotusvõrgud loetakse [käesoleva] direktiivi tähenduses jaotusvõrkudeks".

72. Teiseks on tõsi, et direktiivi 2009/72 artikli 32 lõige 1 annab liikmesriikidele vaba voli võtta vajalikke meetmeid loomaks süsteemi kolmandate isikute põhi- ja jaotusvõrkudele juurdepääsuks. Ent võttes arvesse põhi- ja jaotusvõrkudele vaba juurdepääsu põhimõtte tähtsust,[48] ei võimalda see kaalutlusruum liikmesriikidel kaugeneda sellest põhimõttest, välja arvatud direktiivis 2009/72 sätestatud erandite ja vabastuste puhul.[49]

73. Sellega seoses täheldan, et direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 2 punkt b ei võimalda liikmesriikidel vabastada suletud jaotusvõrke käitavaid ettevõtjaid kohustusest võimaldada mittediskrimineeriv juurdepääs kolmandatele isikutele.

74. Direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 2 punktis b on sätestatud, et liikmesriigid võivad vabastada suletud jaotusvõrgu ettevõtjad „artikli 32 lõikes 1 sätestatud kohustusest tagada, et tariifid või nende arvutamise aluseks olev metoodika kiidetakse enne nende jõustumist heaks vastavalt artiklile 37". Seega võivad liikmesriigid direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 2 punkti b kohaselt vabastada suletud jaotusvõrkude ettevõtjad *kohustusest saada oma tariifidele eelnev heakskiit*. See tähendab, et suletud jaotusvõrkude ettevõtjatel on lubatud kohaldada läbi räägitud tariife, mida mainitakse komisjoni tõlgendavas teatises jaeturgude kohta.[50] Kui kasutatakse seda võimalust, võivad suletud jaotusvõrkude kasutajad vastavalt selle direktiivi artikli 28 lõikele 3 taotleda riiklikult reguleerivalt asutuselt nende tariifide läbivaatamist. Ent direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 2 punkt b ei luba liikmesriikidel vabastada suletud jaotusvõrkude ettevõtjaid *nende kohustusest võimaldada juurdepääs kolmandatele isikutele*.[51]

75. Märgiksin samuti, et komisjoni tõlgendavas märkuses jaeturgude kohta on punktis 5.3 märgitud, et „kohustus võimaldada kolmandatele isikutele juurdepääs võrgule kehtib ka suletud jaotusvõrkude ettevõtjate suhtes".

76. Seevastu direktiivi 2009/72 artikli 3 lõikes 14 on sätestatud, et „liikmesriigid võivad otsustada, et artikli[…] 32 […] sätteid ei kohaldata, kui see takistaks juriidiliselt või faktiliselt elektriettevõtjatele pandud üldist majandushuvi esindavate kohustuste täitmist […]".[52] Kohtupraktika kohaselt on liikmesriikidel seega lubatud direktiivi 2009/72 artikli 3 lõike 8 järgimisel mitte kohaldada artiklit 32, mis näeb ette kolmandate isikute juurdepääsu.[53]

46 Nagu Euroopa Kohus on määratlenud 22. mai 2008. aasta kohtuotsuses citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, punkt 46). Vt käesoleva ettepaneku punkt 41.

47 Komisjoni 23. veebruari 2017. aasta ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv elektrienergia siseturu ühiseeskirjade kohta (uuesti sõnastatud) (edaspidi „komisjoni ettepanek elektrienergia direktiivi uuestisõnastamise kohta") (COM(2016) 864 final/2).

48 Vt käesoleva ettepaneku punkt 67.

49 22. mai 2008. aasta kohtuotsus citiworks (C-439/06, EU:C:2008:298, punkt 55).

50 Nii ongi komisjoni tõlgendava märkuse jaeturgude kohta punkt 5.5 pealkirjastatud „*läbiräägitud tariifide* läbivaatamise menetlus" (kohtujuristi kursiiv). Selle märkuse punkt 5.5 paikneb punktis 5, mis käsitleb suletud jaotusvõrke.

51 Vt Johnston, A. ja Block, G., „*EU Energy Law*", Oxford University Press, 2012, punkt 4.131.

52 Seevastu direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 2 punktis b on sätestatud, et liikmesriigid võivad vabastada suletud jaotusvõrgu ettevõtja teatavast direktiivi artiklis 32 sätestatud „kohustusest", aga mitte artiklist 32 endast.

53 29. septembri 2016. aasta kohtuotsus Essent Belgium (C-492/14, EU:C:2016:732, punkt 91).

77. Seega nõuab direktiivi 2009/72 artikkel 32 suletud jaotusvõrkude ettevõtjatelt kolmandatele isikutele juurdepääsu võimaldamist, kui selleks ei puudu vajalik võimsus, nagu näeb ette selle artikli teine lõik.

78. Täheldan, et käesolevas asjas ei ole kasutajate sisevõrgud ja muud suletud võrgud otsuse nr 539/2015 A-lisa artikli 8[54] kohaselt kohustatud kolmandaid isikuid ühendama, samas kui nende võrkude kasutajatel on õigus saada ühendus avaliku võrguga.[55]

79. Seega, kui kasutajate sisevõrgud ja muud suletud võrgud loetakse suletud jaotusvõrkudeks direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 1 tähenduses, siis on eelmises punktis viidatud sätted vastuolus nimetatud direktiivi artikli 28 lõike 2 punktiga b ja artikliga 32.

80. Järelikult tuleks kolmandale eelotsuse küsimusele vastata, et direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 2 punkti b ja artiklit 32 tuleb tõlgendada nii, et suletud jaotusvõrkude ettevõtjad on kohustatud võimaldama kolmandatele isikutele juurdepääsu, kui neil ei puudu selleks vajalik võimsus.

E. Neljas eelotsuse küsimus

81. Neljanda küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult seda, kas liikmesriigid võivad vabastada suletud jaotusvõrkude ettevõtjad direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 1 tähenduses ainult nendest nõuetest, mis on loetletud direktiivi artikli 26 lõikes 4 ja artikli 28 lõikes 2, või kas liikmesriikidel on lubatud või kas nad on kohustatud vabastama need ettevõtjad muudest selles direktiivis ette nähtud nõuetest.

82. Solvay väidab, et liikmesriigid võivad vabastada suletud jaotusvõrgud mitte ainult direktiivi 2009/72 artikli 26 lõikes 4 ja artikli 28 lõikes 2 viidatud nõuetest, vaid ka muudest selles direktiivis ette nähtud nõuetest, et vältida, nagu on märgitud direktiivi põhjendustes 29 ja 30, nende võrkude ettevõtjate ebaproportsionaalset või ebavajalikku koormust. Erg Power jagab Solvay seisukohta. Eni väidab, et liikmesriigid peavad suletud jaotusvõrgud muudest nõuetest vabastama. Itaalia valitsus leiab, et suletud jaotusvõrgud võib vabastada ka muudest nõuetest peale nende, mis on loetletud direktiivi 2009/72 artikli 26 lõikes 4 ja artikli 28 lõikes 2, kui selle tulemuseks on lihtsustatud kord. Kreeka valitsus märgib, et liikmesriikide volitused vabastada suletud jaotusvõrkude ettevõtjad selles direktiivis sätestatud nõuetest ei piirdu tõenäoliselt artikli 26 lõikes 4 ja artikli 28 lõikes 2 nimetatutega.

83. Madalmaade valitsus väidab, et liikmesriigid võivad vabastada suletud jaotusvõrgud ainult direktiivi 2009/72 artikli 26 lõikes 4 ja artikli 28 lõikes 2 sätestatud nõuetest. Komisjon väidab, et suletud jaotusvõrgud võib vabastada ainult selle direktiivi artikli 25 lõikes 5 ja artikli 32 lõikes 1 sätestatud nõuetest.

84. Minu arvates ei või liikmesriigid vabastada suletud jaotusvõrkude ettevõtjaid muudest nõuetest peale nende, mis on loetletud direktiivi 2009/72 artikli 26 lõikes 4 ja artikli 28 lõikes 2, st esiteks direktiivi artikli 26 lõigetes 1, 2 ja 3 sätestatud eraldamise kohustusest, teiseks artikli 25 lõikes 5 sätestatud kohustusest soetada oma võrgus energiakadude ja reservvõimsuse katmiseks kasutatav energia läbipaistva, mittediskrimineeriva ja turupõhise korra alusel ja kolmandaks käesoleva ettepaneku punktides 63–80 käsitletud kohustusest saada riiklikult reguleerivalt asutuselt tariifidele eelnev heakskiit.

54 Vt käesoleva ettepaneku punkt 21.

55 Vt ka seoses kasutajate sisevõrkudega seaduse nr 99/2009 (viidatud käesoleva ettepaneku punktis 10) artikli 33 lõike 1 punkt c ning seoses muude eravõrkudega ministri 10. detsembri 2010. aasta dekreet (viidatud käesoleva ettepaneku punktis 12).

85. Esiteks, nagu ma eespool juba märkisin,[56] suletud jaotusvõrgud on jaotusvõrgud. Järelikult kehtivad kõik jaotusvõrguettevõtjatele kehtestatud kohustused suletud jaotusvõrkude ettevõtjate suhtes, kui direktiivis 2009/72 ei ole ette nähtud teisiti.

86. Teiseks märgiksin, et direktiivi 2009/72 väljatöötamise ajal tegi Euroopa Parlament ettepaneku lisada direktiivi 2003/54[57] artiklile 26 lõike, mille kohaselt „liikmesriigid võivad vabastada tööstusalad peatükkide III, IV, V, VI ja VII sätetest.“[58] Parlamendi määratluse kohaselt on „„tööstusala“ – eraomanduses olev geograafiline ala elektrivõrguga, mis on peamiselt kavandatud kõnealusel alal asuvate tööstustarbijate varustamiseks“.[59] Minu arvates meenutavad „tööstusalad“ käesolevas ettepanekus arutatavaid suletud jaotusvõrke (mis lisati direktiivile 2009/72 alles hilisemas etapis). Parlamendi muudatusega anti liikmesriikidele volitused vabastada „tööstusalad“ suurest hulgast sätetest, eelkõige neist, mis puudutavad jaotusvõrkude tegevust (mis on sätestatud direktiivi 2003/54 V peatükis).

87. Ent direktiiv 2009/72 võeti vastu ilma parlamendi muudatuseta. Sellest võib järeldada, et liidu seadusandja tahe oli lubada liikmesriikidel võimaldada suletud jaotusvõrkude ettevõtjatele ainult piiratud vabastusi jaotusvõrkude ettevõtjatele ette nähtud kohustustest.

88. Kolmandaks on tõsi, et komisjoni tõlgendava märkuse jaeturgude kohta punktis 5.3 on märgitud, et „liikmesriigid võivad kehtestada suletud jaotusvõrkude ettevõtjatele suunatud ja proportsionaalseid eeskirju, mis võtavad arvesse nende konkreetset seisundit. See on eriti tähtis, kuna võrguettevõtjate paljude kohustuste täpne laad määratakse kindlaks liikmesriikide poolt ja mitte vahetult [direktiiviga 2009/72]“.

89. Ent minu arvates on liikmesriikidele võimaldatud direktiivis 2009/72 sätestatud kohustuse rakendamiseks kaalutlusruum (st voli määratleda selliste kohustuste „täpne laad“). Kuivõrd direktiivi põhjenduses 30 on märgitud, et vältida tuleks suletud jaotusvõrkude „tarbetut halduskoormust“, võivad liikmesriigid neid kohustusi *kohandada*, et võtta arvesse nende võrkude konkreetseid omadusi. See ei tähenda, et liikmesriikidel oleks lubatud suletud jaotusvõrgud direktiiviga 2009/72 ette nähtud kohustustest *vabastada*.

90. Näiteks võivad liikmesriigid komisjoni tõlgendava märkuse kohaselt arvesse võtta suletud jaotusvõrkude konkreetseid tunnuseid jaotusvõrguettevõtjate määramise eeskirjade kehtestamisel. Ent selles märkuses ei ole öeldud, et liikmesriigid võiksid vabastada ettevõtjad, kes omavad või haldavad suletud jaotusvõrke, direktiivi 2009/72 artiklis 24 sätestatud kohustusest määrata jaotusvõrguettevõtja.

91. Täheldan samuti, et käesoleva ettepaneku punktis 88 tsiteeritud laused asuvad komisjoni tõlgendava märkuse jaeturgude kohta punktis 5.3 pealkirjaga „Puudub eraldi võrkude kategooria“[60] ja mitte selle märkuse punktis 5.4 pealkirjaga „Konkreetsed vabastused“, mis viitab direktiivi 2009/72 artikli 28 lõikele 2. See kinnitab, et neis lausetes viidatud liikmesriikide volitus määratleda suletud jaotusvõrkude ettevõtjatele kehtestatud kohustuste „täpne laad“ ei ole volitus kehtestada vabastus, vaid pigem volitus kohandada mittesuletud võrkude ettevõtjate suhtes kehtestatud eeskirju.

92. Käesolevas asjas on kasutajate sisevõrkude ja muude suletud võrkude ettevõtjad vabastatud teatavatest jaotusvõrguettevõtjate suhtes kehtivatest kohustustest, nimelt esiteks kohustusest võimaldada kolmandatele isikutele juurdepääs ja teiseks kohustusest eraldada funktsioonid.[61]

56 Vt käesoleva ettepaneku punktid 69–71.

57 Direktiivi 2003/54 artikkel 26 vastab direktiivi 2009/72 artiklile 44.

58 Euroopa Parlamendi 18. juuni 2008. aasta õigusloomega seotud resolutsioon ettepaneku kohta võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiivi 2003/54/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju (ELT 2009, C 286 E, lk 106).

59 Vt käesoleva ettepaneku 58. joonealuses punktis nimetatud õigusloomega seotud resolutsiooni artikli 1 lõike 2 punkt c.

60 Selle märkuse punkt 5.3 kuulub omakorda punkti 5 pealkirjaga „Suletud jaotusvõrgud“.

61 Vt käesoleva ettepaneku punkt 31.

93. Vabastust kohustusest võimaldada kolmandatele isikutele juurdepääs on analüüsitud eespool. Mis puudutab kohustust eraldada funktsioonid, siis on direktiivi 2009/72 artikli 26 lõikega 4 liikmesriikidele antud volitustega kooskõlas see, kui sellest kohustusest vabastatakse võrgud, mis teenindavad vähem kui 100 000 võrku ühendatud tarbijat.

94. Järelikult tuleks neljandale eelotsuse küsimusele vastata, et direktiivi 2009/72 artikli 26 lõiget 4 ja artikli 28 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nende kohaselt ei või liikmesriigid vabastada suletud jaotusvõrkude ettevõtjaid nõuetest, mida ei ole neis sätetes nimetatud.

F. Viies eelotsuse küsimus

95. Viienda küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult, kas direktiiviga 2009/72, eelkõige selle artikli 15 lõikega 7, artikli 37 lõike 6 punktiga b ning põhjendustega 29 ja 30 on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt kehtivad suletud jaotusvõrkude kasutajate suhtes avaliku võrgu kasutajatele kohaldatavad võrgujärjekorra tasude eeskirjad.

96. Komisjon märkis 2007. aasta energiasektori uuringus,[62] et „kuna elektrienergiat ei ole võimalik ladustada“ ja võrgu tasakaal nõuab, et tootmine ja tarbimine oleksid pidevalt tasakaalus, „eksisteerivad tasakaalustamis- ja reservikorrad, et lahendada turuosaliste reaalajalist tasakaalustamatust, mis tuleneb lahknevustest […] elektrienergia nõudluse ja tootmise vahel“.[63] Põhi- ja jaotusvõrguettevõtjad on volitatud neid kordi teostama.[64]

97. Seadusandliku dekreedi nr 79/1999[65] artikli 2 lõikes 10 on määratletud võrgujärjekord kui „juhiste andmine tootmisüksuste, ülekandesüsteemi ja kõrvalteenuste koordineeritud kasutamiseks ja käitamiseks“. Selle seadusandliku dekreedi artikli 1 lõikes 1 on sätestatud, et võrgujärjekorra korraldamine on riigi osutatav avalik teenus üleriigilise peavõrgu ettevõtja, Terna SpA (edasidi „Terna“) kaudu.

98. Võrgu kasutajad peavad tasuma võrgujärjekorra teenuste eest. Otsuse nr 539/2015 A-lisa artikli 22 lõikes 1 on sätestatud, et suletud jaotusvõrkude kasutajate suhtes kohaldatakse samu võrgujärjekorra tasusid nagu avaliku võrgu kasutajate suhtes. Sama säte määratleb, et suletud jaotusvõrkude kasutajate puhul kohaldatakse võrgujärjekorra tasusid „seoses iga kasutaja poolt tema liitumispunkti kaudu suletud jaotusvõrku antud ja sealt võetud elektrienergiaga“.

99. Võrgujärjekorra tasud makstakse Ternale ja mitte suletud jaotusvõrgu ettevõtjale.

[100]. Enne otsuse nr 539/2015 jõustumist kohaldati võrgujärjekorra tasusid ainult seoses suletud jaotusvõrgu kui terviku poolt tema liitumispunkti kaudu avalikku võrku antud või sealt võetud elektrienergiaga. See tähendab, et võrgujärjekorra tasusid kohaldati ainult seoses avalikku võrku antud või sealt võetud elektrienergiaga. Neid ei kohaldatud suletud jaotusvõrgu piires toodetud elektrienergia suhtes.

101. Solvay, Erg Power, Eni ja Kreeka valitsus väidavad, et direktiiv 2009/72 keelab avaliku võrgu suhtes kehtivate võrgujärjekorra tasude kohaldamise suletud jaotusvõrkudele.

62 Konkurentsi peadirektoraadi 10. jaanuari 2007. aasta aruanne energiasektori uurimise kohta (edaspidi „2007. aasta energiasektori uuring“) (SEK(2006) 1724). See aruanne on avaldatud konkurentsi peadirektoraadi veebisaidil järgmisel aadressil: http://ec.europa.eu/competition/sectors/energy/overview_en.html.

63 Vt 2007. aasta energiasektori uuringu punkt 327.

64 Vt direktiivi 2009/72 artiklid 15 ja 25.

65 16. märtsi 1999. aasta seadusandlik dekreet nr 79 (millega rakendatakse direktiiv 96/92/EÜ elektri siseturu ühiseeskirjade kohta) (Decreto legislativo 16 marzo 1999, n. 79 (Attuazione della direttiva 96/92/CE recante norme comuni per il mercato interno dell'energia elettrica)) (edaspidi „seadusandlik dekreet nr 79/1999“).

102. Itaalia valitsus väidab, et kasutajate sisevõrkude kasutajad võivad otsustada moodustada ühise liitumispunkti avaliku võrguga, millisel juhul kohaldatakse võrgujärjekorra tasusid ainult kasutajate sisevõrgu kui terviku poolt avalikust võrgust võetava elektrienergia suhtes.[66]

103. Komisjon väidab, et direktiiv 2009/72 ei keela kasutajate sisevõrkude kasutajatele avaliku võrgu kasutajate suhtes kehtivate võrgujärjekorra tasude kohaldamist.

104. Märgiksin, et nagu Eni argumenteeris, annavad kasutajate sisevõrkude kasutajad tavaliselt elektrienergiat ainult kasutajate sisevõrku ja võtavad seda ainult sealt ega mitte avalikust võrgust, nii et võrgujärjekorra teenuseid osutab kasutajate sisevõrgu ettevõtja ja mitte Terna. Ainult harvadel juhtudel, kui kasutajate sisevõrgus tekib ootamatu nõudlustipp või tootmishäire, hangivad kasutajate sisevõrkude kasutajad elektrienergiat avalikust võrgust ning kasutavad Terna võrgujärjekorra teenuseid.

105. Seetõttu ei ole metoodika, mille kohaselt võrgujärjekorra tasude summa arvutatakse seoses kasutajate sisevõrku antud või sealt võetud elektrienergiaga ning mitte pelgalt seoses avalikku võrku antud või sealt võetud elektrienergiaga, kooskõlas direktiivi 2009/72 artikli 15 lõikes 7 ja artikli 37 lõike 6 punktis b sätestatud nõudega, et tasakaalustamistasud peavad olema „mittediskrimineerivad“. Võetakse ju kasutajate sisevõrkude kasutajatelt samamoodi nagu avaliku võrgu kasutajatelt tasu Terna poolt osutatavate võrgujärjekorra teenuste eest, ehkki nad kasutavad neid teenuseid erinevalt avaliku võrgu kasutajatest vaid erandlikel juhtudel.

106. Lisaks ei ole see metoodika kooskõlas direktiivi 2009/72 artikli 15 lõikes 7 ja põhjenduses 35 ette nähtud nõudega, et tasakaalustamistasud peavad olema „kulupõhised“, ning selle direktiivi artikli 37 lõike 6 punktis b sätestatud nõudega, et tasakaalustamisteenuseid tuleb osutada „võimalikult ökonoomselt“. Seda seetõttu, et Ternal ei teki seoses kasutajate sisevõrkude kasutajatega mingeid kulusid või siis on need väga piiratud.

107. Seetõttu näib mulle, et kasutajate sisevõrkude kasutajate ja avaliku võrgu kasutajate poolt makstavate võrgujärjekorra tasude arvutamiseks ei saa kasutada sama metoodikat. Kasutajate sisevõrkude kasutajate võrgujärjekorra tasud tuleb arvutada avalikku võrku antud või sealt võetud elektrienergia alusel. Need tasud peavad kajastama Terna kulusid kasutajate sisevõrkude kasutajatele võrgujärjekorra teenuste osutamisel.

108. Märgiksin, et kohtuistungil väitis Itaalia valitsus, et kasutajate sisevõrkude kasutajad võivad Itaalia õiguse kohaselt koonduda, nii et võrgujärjekorra tasud arvutatakse kasutajate sisevõrgu kui terviku poolt võrku antud või sealt võetud elektrienergia alusel. Itaalia valitsus selgitas, et kui kasutajate sisevõrkude kasutajad otsustavad koonduda, siis arvutatakse võrgujärjekorra tasud samamoodi nagu enne otsuse nr 539/2015 jõustumist. Kohtuistungil vastasid Solvay ja Eni esindajad, et kui kasutajate sisevõrkude kasutajad koonduksid, ei omaks see mingit mõju võrgujärjekorra tasude arvutamisele. Selle asjaolu peab tuvastama eelotsuse esitanud kohus.

109. Mis puudutab küsimust, kas ka pelgalt võimaluse eest kasutada avalikku võrku tuleks maksta hüvitust, st ka siis, kui seda võimalust ei kasutatagi ja avalikust võrgust elektrienergiat ei võeta, siis minu meelest ei ole Euroopa Kohtul piisavalt teavet Itaalia regulatiivse raamistiku ja turu omaduste kohta, et seda küsimust käsitleda.

66 Madalmaade valitsus ei esitanud seisukohti viienda eelotsuse küsimuse suhtes.

110. Seetõttu tuleks viiendale eelotsuse küsimusele vastata, et direktiivi 2009/72 artikli 15 lõikega 7 ja artikli 37 lõike 6 punktiga b on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt suletud jaotusvõrkude kasutajate poolt põhivõrguettevõtjale tasutavaid võrgujärjekorra tasusid kohaldatakse iga kasutaja poolt suletud jaotusvõrku antava või sealt võetava elektrienergia suhtes. Neid tasusid tuleks kohaldada ainult elektrienergiale, mida iga suletud jaotusvõrgu kasutaja annab põhivõrku või võtab põhivõrgust.

IV. Ettepanek

111. Eeltoodut silmas pidades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Tribunale Amministrativo Regionale per la Lombardia (Lombardia maakonna halduskohus, Itaalia) eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuli 2009. aasta direktiivi 2009/72/EÜ, mis käsitleb elektrienergia siseturu ühiseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2003/54/EÜ, artikli 2 lõiget 5 ja artikli 28 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et eraõigusliku isiku rajatud ja käitatav võrk, millega on ühendatud piiratud arv tootmis- ja tarbimisüksusi ning mis on omakorda ühendatud avaliku võrguga, on jaotusvõrk. Selles suhtes ei oma tähtsust, et see võrk rajati algul omatootmise eesmärgil ning et see rajati enne direktiivi 2009/72 jõustumist.

2. Liikmesriigid võivad vabastada jaotusvõrgud direktiivis 2009/72 sätestatud kohustustest ainult siis, kui sellised võrgud kvalifitseeruvad suletud jaotusvõrkudeks nimetatud direktiivi artikli 28 lõike 1 tähenduses, väikesteks eraldatud võrkudeks nimetatud direktiivi artikli 2 lõike 26 tähenduses, üliväikesteks eraldatud võrkudeks nimetatud direktiivi artikli 2 lõike 27 tähenduses või kui nad teenindavad vähem kui 100 000 klienti. Liikmesriigid ei või määratleda veel mõnda jaotusvõrkude kategooriat ja vabastada sellesse kategooriasse kuuluvaid võrke muudest kohustustest peale nende, millest võib vabastada suletud jaotusvõrgud, väikesed eraldatud võrgud, üliväikesed eraldatud võrgud või võrgud, mis teenindavad vähem kui 100 000 klienti.

3. Direktiivi 2009/72 artikli 28 lõike 2 punkti b ja artiklit 32 tuleb tõlgendada nii, et suletud jaotusvõrkude ettevõtjad on kohustatud võimaldama kolmandatele isikutele juurdepääsu, kui neil ei puudu selleks vajalik võimsus.

4. Direktiivi 2009/72 artikli 26 lõiget 4 ja artikli 28 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et nende kohaselt ei või liikmesriigid vabastada suletud jaotusvõrkude ettevõtjaid nõuetest, mida ei ole neis sätetes nimetatud.

5. Direktiivi 2009/72 artikli 15 lõikega 7 ja artikli 37 lõike 6 punktiga b on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt suletud jaotusvõrkude kasutajate poolt põhivõrguettevõtjale tasutavaid võrgujärjekorra tasusid kohaldatakse iga kasutaja poolt suletud jaotusvõrku antava või sealt võetava elektrienergia suhtes. Neid tasusid tuleks kohaldada ainult elektrienergiale, mida iga suletud jaotusvõrgu kasutaja annab põhivõrku või võtab põhivõrgust.